

Попович С.Ю.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, г. Киев

ПРОЕКТИРОВАНИЕ ЛОКАЛЬНОЙ ЭКОСЕТИ В ЧЕРНОБЫЛЬСКОЙ ЗОНЕ

Очерчено проблему актуальности формирования экосети в Украине и ее природно-географических регионах, в частности на Украинском Полесье. Отмечены правовые основы и природоохранная сущность экосети, ее структурных элементов. Определены природные земельные ресурсы локальной экосети, среди которых основным является природно-заповедный фонд и места произрастания охраняемого биоразнообразия. Для разработки схемы локальной экосети за территориальную основу был взят проектируемый Чернобыльский радиационно-экологический биосферный заповедник как часть билатерального биосферного резервата. На ландшафтно-лестопологической основе разработана легенда и оригинальная картосхема локальной экосети Чернобыльской зоны. Структура экосети состоит из трех ключевых территорий, четырех внутренних и пяти внешних экокоридоров.

Ключевые слова: Чернобыльская зона, природно-заповедный фонд, локальная экосеть, элементы экосети.

Popovych S. Yu.

National university of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kiev

DESIGNING A LOCAL ECOLOGICAL NETWORK IN THE CHORNOBYL ZONE

The article outlines the problem of the formation relevance of ecological network in Ukraine and its natural geographic regions, particularly in the Ukrainian Polissya. Legal frameworks and the nature protection essence of ecological network, its structural elements are noted. Natural land resources of the local ecological network formation are identified. Among them the basic is Nature Reserve Fund and the sites of protected biodiversity vegetation. For the development of the local ecological network schemes as the territorial basis was taken Chornobyl Radiation Ecological Biosphere Reserve as part of a bilateral Biosphere Reserve. On the landscape forest-topological basis the legend and original schematic map of local ecological network of the Chornobyl Exclusion Zone were designed. The structure of the ecological network consists of three key areas, four internal and five external ecological corridors.

Key words: Chornobyl Zone, Nature Reserve Fund, local ecological network, elements of ecological network.

УДК 502.1 (477.85-751.3):01.82

О. В. Решетюк

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
кафедра ботаніки, лісового і садово-паркового господарства,
вул. Федьковича, 11, м. Чернівці, 58022, Україна
e-mail: o.reshtyuk@chnu.edu.ua

ТИПОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАКАЗНИКІВ БУКОВИНИ

Виконано оцінку репрезентативності заказників у мережі охоронних об'єктів Чернівецької області. Зроблено типологічний аналіз існуючої системи заказників Буковини. Проаналізовано рівномірність розподілу заказників у межах адміністративних і фізико-географічних районів області. Для встановлення екологічної стабільності регіону визначено коефіцієнти інсуляризованості окремих районів. Встановлений досить низький природоохоронний індекс категорії "заказників" в області (0.01–0.26). Запропоновано розширити мережу заказників за рахунок цінних автохтонних ландшафтів. Це дасть можливість розширити мережу ПЗФ Буковини до 171.8 тис. га (21.2% території області).

Ключові слова: заказник, репрезентативність, інсуляризованість, природоохоронний індекс, біорізноманіття.

Вступ. Заказники, як складова частина природно-заповідного фонду (ПЗФ), дають можливість поширити його регіональну мережу за рахунок малорозмірних та ізольованих численних ділянок природи в оточенні антропогенних ландшафтів (Бродський, 2008). Зокрема, заказники доповнюють існуючу систему заповідників і національних природних парків, даючи можливість оптимізувати їхню охорону та функціонування (Закон України "Про природно-заповідний фонд України", 1992; Андрієнко, 1993). Одночасно залишається нагальна проблема організації рівномірної мережі таких охоронних територій у межах адміністративних областей (Грищенко, 2007; Експрес-оцінка стану територій, 2010). Вона стосується і Чернівецької області (Царик, 2008; Про стан та перспективи розвитку ПЗФ Буковини).

Метою дослідження було встановити репрезентативність існуючої мережі заказників Буковини та обґрунтувати їх значення для збереження біорізноманіття регіону. Її актуальність полягає у відсутності типологічного аналізу заказників на території області, де залишається обмежена кількість охоронних територій вищого рангу і де заказники виконують (ймовірно, повинні виконувати) основні функції всієї регіональної системи природоохоронних територій (Експрес-оцінка стану територій, 2010; Царик, 2008). Відповідно до поставленої мети нами виконувались завдання: вивчення історії формування мережі заказників в області з оцінкою сучасного їх стану, типологічний аналіз та оцінка репрезентативності заказників у межах природно-заповідного фонду.

Матеріали та методи досліджень. Реалізацію намічених завдань виконували за матеріалами Управління екології та природних ресурсів у Чернівецькій області. Аналіз сучасного стану буковинських заказників проводили методом геоботанічного їх обстеження в період 2009–2016 рр. Оцінку збереженості природних компонентів екосистем здійснювали на основі рекомендацій Грищенка Ю.М., Якимчука А.Ю. (2007), Проць Б.Г., Іваненка І.Б., Ямелинець Т.С. та ін. (2010). Для визначення репрезентативності функцій збереження, відновлення та відтворення природних ресурсів краю було здійснено типологічний аналіз мережі існуючих на Буковині заказників, встановлено їх структуру та територіальну достатність. Подібним чином для цього використали оцінку рівномірності розподілу заповідних об'єктів у межах адміністративних і фізико-географічних районів області. Екологічну стабільність регіону визначали за коефіцієнтом інсуляризованості та результатами аналізу репрезентативності місцевих заказників (Експрес-оцінка стану територій, 2010).

Результати та їх обговорення. Заказники – одні з найдавніших на території Чернівецької області об'єктів природно-заповідного фонду (Буковина – край заповідний, 2004). Вони складають 17.2% від загальної кількості заповідних об'єктів. Їх площі (28.6%), разом із національними (31.5%) та регіональними (33.3%) парками, формують каркас мережі (93.4%) і є територіальною основою природно-заповідного фонду області, який об'єднує 331 об'єкт загальною площею 101 232 га і

складає 12.5% заповідності Буковини (станом на 1.01.2016 р.). Серед 57 заказників Буковини 10 – мають статус загальнодержавного значення (ландшафтні: Цецино, Чорний Діл, Кадубівська стінка, Совицькі болота, Товтрівська стінка; лісові: Лунківський, Петрівецький; орнітологічний: Драницький; карстово-спелеологічні: Молочнобратацький карстовий масив, Чорнопотоцький), що становить 40% усіх високостатусних об'єктів регіону. За час існування вони вже стали "класичними" заповідними об'єктами Буковини.

Нами визначена історія формування мережі заказників краю (рис. 1). Ще у 60 рр. ХХ ст. в області були створені перші заповідні об'єкти – пам'ятки природи місцевого значення (Петрівецький 11.3 га та Цецино 75.0 га). У 1972 р. мережу доповнили геологічна пам'ятка природи Чорний Діл (2.0 га) та лісовий заказник Лунківський (декілька виділів Красноільського лісництва). Статус загальнодержавного значення вищеназвані об'єкти отримали після 1974 р. (разом із суттєвим збіль-

шенням їхніх площ). Так, площі заказників Цецино та Лунківський сьогодні разом складають 536.0 га, Чорний Діл – 263 га, Петрівецький – 170 га.

У процесі формування мережі об'єктів ПЗФ Буковини спостерігається декілька піків активності створення заказників. Спочатку в 1984 р. організовано 9 заказників (Гряницька стінка-1, Гряницька стінка-2, Чапля, Драницький, Кліводинський, Джерело, Чарівне крильце, Боргиня, Дністровський) загальною площею 808.4 га. Пізніше, у 1994 р., до них додалося ще 13 заказників (Дарабанське плесо, Молодівський яр, Шебутинський яр, Галицька стінка, Василівський яр, Совицькі болота, Білка, Зубровиця, Чорний лелека, Молочнобратацький карстовий масив, Кадубівська стінка, Товтрівська стінка, Чорнопотоцький) загальною площею 13 704.4 га, а у 2001 р. – ще 6 об'єктів (в т.ч., іхтіологічні заказники: Сиретський, 5 019.0 га; Черемоський, 3288.0 га; Митківський, 369.0 га, Орестовський, 156.0 га) загальною площею 8 857.0 га.

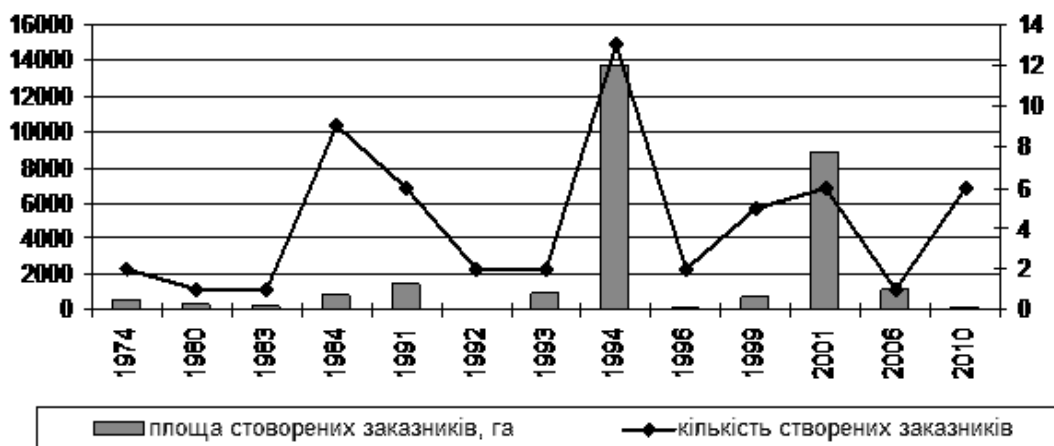

Рис. 1. Динаміка формування заказників у Чернівецькій області: показано роки, в які створювалися нові заказники, та їх площа (у гектарах) станом на кінець відповідних років

Сукупна площа усіх заказників складає тепер 28 826.5 га (28.6 % від площі природно-заповідного фонду області). Їх мережа розвивається на Буковині найбільш динамічно від інших категорій ПЗФ. Кількість та площі заказників постійно зростають (1974 р. – 436.0 га, 1986 р. – 4 033.0 га, 2011 р. – 27 762.2 га). До 2020 р., відповідно до Програми розвитку заповідної справи, кількість заказників становитиме 65 об'єктів площею 59 800 га (Царик, Солодкий, 2008).

Інтенсивний розвиток мережі заказників Буковини пояснюється тією обставиною, що їх створення не передбачає діючими нормативами вилучення земельних ділянок у користувачів, фінансування з державного бюджету, створення спеціальних адміністрацій і служб охорони. Тобто, це одна з найбільш спрощених форм організації охоронного режиму в межах природно-заповідного фонду. З другого боку, заказники є однією з найбільш проблемних категорій у складі ПЗФ України (Андриєнко, 2001; Грищенко, 2007). Виділення заказників здійснюється без урахування мінімально необхідної площі для самодостатнього функціонування біоценозів в межах охоронної території. Усі витрати, пов'язані з забезпеченням режиму охорони заказників, покладаються на землевласників або користувачів, на чіях територіях вони знаходяться. Як результат, реалізація заказниками завдань, які покладаються на природно-заповідний фонд, не відповідає сучасним нормативним вимогам: збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду рослинного і тваринного світу, під-

тримання загального екологічного балансу та забезпечення фоновий моніторингу навколишнього природного середовища – все це в межах існуючих заказників залишається вкрай малоефективним.

Для оцінки потенційних можливостей існуючих заказників щодо здійснення функції збереження, відновлення та відтворення природних ресурсів, нами був здійснений типологічний аналіз мережі цих об'єктів ПЗФ області. За цільовим призначенням заказники Буковини представлені 8 типами (рис. 2). Більшість (59.6%) – це спеціалізовані біологічні об'єкти, що займають 76.6% площі мережі ПЗФ. Серед них переважають за кількістю іхтіологічні, лісові та орнітологічні, а за площею – загальнозоологічні заказники. Значну частину мережі складають ландшафтні заказники (35% за кількістю та 22.9% за площею), що пояснюється перевагами комплексного ландшафтно-екологічного підходу до збереження біорізноманіття над ресурсоцентричним принципом. Незначною кількістю в області представлені карстово-спелеологічні (5.3%), спеціалізовані ентомологічні та загальнозоологічні (по 1.8%) заказники. Відсутні у мережі заказників області гідрологічні, геологічні та палеонтологічні об'єкти. Втім, ці утворення природної спадщини успішно можуть охоронятися в інших категоріях заповідного фонду: ландшафтних заказниках, заповідних урочищах, пам'ятках природи тощо.

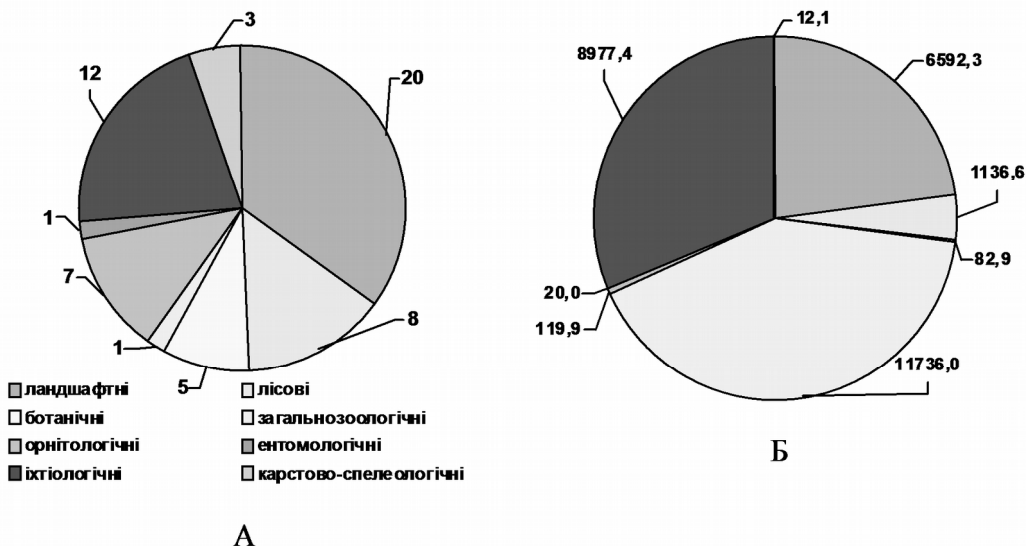

Рис. 2. Типологічний розподіл заказників за кількістю (А) і площами (Б)

Структура мережі заказників Буковини наведена на рис. 3. Її основою є ландшафтні, загальнозоологічні та іхтіологічні об'єкти. Більшість – мають місцевий статус охорони, в тому числі спеціалізовані заказники (для ботанічних, іхтіологічних, загальнозоологічних, ентомологічних об'єктів в області передбачено лише такий статус). Необхідно відзначити, що статус об'єкта охорони місцевого значення для єдиного в мережі загальнозоологічного заказника (Зубровиця), проголошеного з

метою збереження поселень зубра європейського, зменшує його охоронний потенціал. Площа цього заказника є найбільшою серед об'єктів цієї категорії на Буковині (11 736.0 га), і вона складає вагомую частку їхньої структури (40.7%). Функціонування цього заказника у межах п'яти лісництв Сторожинецького держспецлісгоспу дозволяє здійснювати специфічний охоронний режим всіх екосистем в його межах комплексно, що є визначальним для такого типу заказника.

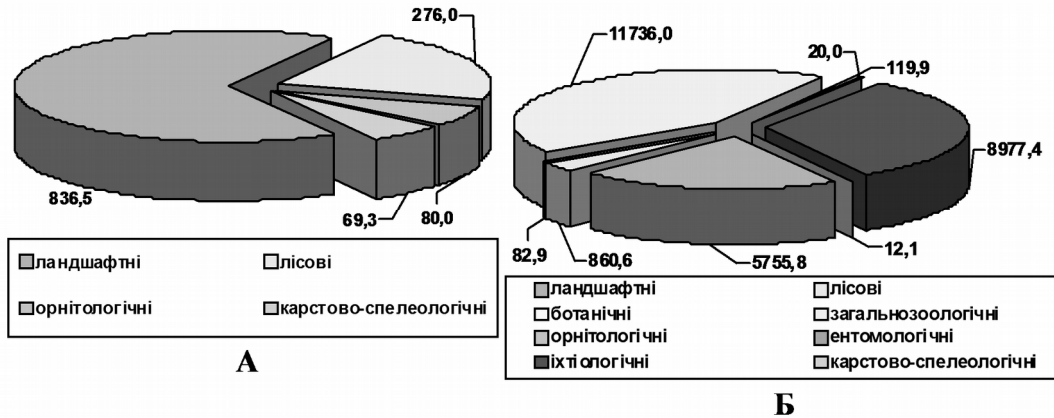

Рис. 3. Функціональна структура заказників: А – загальнодержавного значення, Б – місцевого значення (в гектарах)

Значні площі (31.2%) іхтіологічних заказників місцевого значення пов'язані із специфічним охоронним режимом рибних нерестилищ. Серед діючих 12 об'єктів, Сіретський (5 019.0 га) та Черемоський (3 288.0 га) іхтіологічні заказники складають 92.5% загальної площі. В їхніх межах охороняють місця нересту форелі райдужної та струмкової, марени карпатської, чопа та гольця. Верхів'я Черемошу є єдиним місцем в регіоні, де зберігся ендемік Українських Карпат – лосось дунайський. Митківський (369 га) та Орестовський (156 га) іхтіологічні заказники також займають значні площі, бо тут охороняються нерестилища та акваторії нагулу цінних промислових риб, зокрема природного ареалу стерляді тощо.

Отже, важливою характеристикою об'єктів ПЗФ є їхня територіальна самодостатність, яка визначається режимом охорони кожного окремого заказника в залежності

від його ресурсного потенціалу. Тому площі заказників істотно різняться між собою. Розміри окремих заказників можуть істотно варіювати: для ентомологічного заказника буває достатньо затвердити ділянку площею в декілька соток (0.01–0.05 га), тоді як для інших типів це можуть бути десятки тисяч гектарів (наприклад, орнітологічний заказник, в якому охороняються гніздування орлана-білохвоста). Ось чому площі заказників Буковини коливаються в широких межах: від 1.1 га (орнітологічний заказник місцевого значення Кліводинський) до 11 736.0 га (зоологічний заказник місцевого значення Зубровиця). За нашим аналізом, 5 заказників мають площу понад 1000 га, 17 – від 100 до 1000 га (рис. 4). Умовна середньостатистична площа на сьогодні складає – близько 505.6 га, що значно більше середніх показників по Україні (374.0 га) та середніх площ об'єктів ПЗФ Буковини (305.8 га).

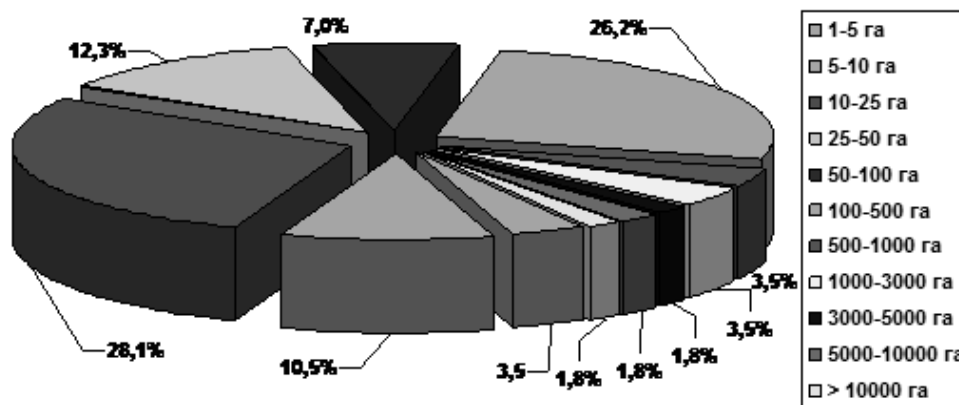

Рис. 4. Розподіл заказників за площею (в гектарах)

Близько половини заказників Буковини (45.6%) мають площі понад 50 га, що цілком відповідає виконанню покладених на них функцій збереження та відтворення природних ресурсів. За цим показником 15 заказників (26.2%) мають площі від 100 до 500 га: ландшафтні заказники (53.3%), лісові (33.3%) та іхтіологічні (13.3%). Ще 7 заказників (12.3%) мають площі від 500 та більше гектарів: ландшафтні (4), іхтіологічні (2) та зоологічний заказники. Вони були створені після 1991 року з метою охорони типових ландшафтних комплексів в придністровській частині Північно-Бесарабської фізико-географічної області з лісами на крутосхилах глибокого яру, цінними геологічними та геоморфологічними утвореннями (Шебутинський яр, Бабинська стінка), Буковинських Карпат (Красноільський), Передкарпаття (Прутська Заплава), місць нересту цінних видів іхтіофауни (Сиретський, Черемоський) тощо. Саме ця група заказників компенсує значну кількість дрібних об'єктів цієї категорії (54.4%) і підвищує середньостатистичні показники площ у межах ПЗФ. В перспективі для екологічно нестабільних заказників площею менше 50 га доцільно передбачити збільшення їхніх територій для оптимізації охорони та нормального функціонування місцевих екосистем.

Важливо також враховувати рівномірність розподілу охоронних об'єктів у регіоні. Сучасний просторовий розподіл заказників у межах окремих адміністративних і фізико-географічних районів області показав нерівномірний характер їх розміщення (табл. 1, 2). Причини нерівномірності розміщення заказників на Буковині, здебільшого, суб'єктивні, бо вони не пов'язані з поширенням природних ландшафтних комплексів в області. Найбільше заказників у Прут-Дністровському межиріччі (33 об'єкти, які складають 58 % загальної їх площі, у т.ч. 2 заказників загальнодержавного значення) і значно менше у Буковинському Передкарпатті (16 об'єктів, які складають 28% площі, у т.ч. 2 загальнодержавного значення) та Буковинських Карпатах (8 об'єктів, які складають або 14% площі, у т.ч. 3 загальнодержавного значення). З другого боку, саме в Буковинському Передкарпатті та в Буковинських Карпатах знаходяться найбільш давні "класичні" заказники, які вже стали легендами заповідної справи (Цецино, Чорний Діл), та створені вже у ХХІ ст. заказники "нового типу" (Черемоський, Красноільський). Останні створювалися вже згідно з концепцією екологічної мережі на виконання положень регіональної програми розвитку Буковини. Усі ці заказники функціонують за басейновим принципом і, маючи складну територіальну будову, потребують диференці-

йованого режиму на різних ділянках. Така властивість зближує їх з регіональними ландшафтними та національними природними парками. Саме тому подібні заказники відносять до покоління об'єктів "нового типу".

Аналіз територіального розміщення заказників Буковини підтверджує строкатість показника заповідності в розрізі адміністративних районів (табл. 1). Зовсім мало заказників у шести районах: Герцаївському, Кельменецькому, Путильському (по 4), Новоселицькому (3), Вижницькому (2), Глибоцькому (1). В окремих районах заказники охоплюють основну площу об'єктів ПЗФ (Сокирянський – 98.4%, Кельменецький – 98.3%, Новоселицький – 94.7%, Кіцманський – 80.4%, Глибоцький – 53.4%). Але всі вищезазвані райони мають досить низький відсоток заповідності (0.41–3.21%), що свідчить про актуальність розширення мережі об'єктів ПЗФ на їхній території.

З другого боку, у районах з високим відсотком заповідності (Сторожинецькому – 34.6%, Путильському – 18.2%, Вижницькому – 16.3%) кількість заказників незначна, і тут вони лише трохи доповнюють існуючу мережу ПЗФ та частково складають каркас проектованої екомережі. Найбільше заказників є у Заставнівському, Сторожинецькому (по 9) та Кіцманському (8) районах. Відповідно тут рівень щільності їх площ у складі мережі охоронних об'єктів є дещо вищим (табл. 2). Зокрема, у Заставнівському районі трапляються 1,5 об'єкти на 100 км², у Кіцманському – 1,3 об'єкти на 100 км², у Сторожинецькому – 0.8. Така порівняно невисока щільність розташування заказників (по Україні середній показник – 1.08) характерна для більшості адміністративних районів Чернівецької області.

Окремі заказники входять до складу інших категорій ПЗФ Буковини. Зокрема, три заказники національного природного парку (НПП) "Хотинський" (Бабинська стінка, Шебутинський яр, Поливанів яр) складають 24.5% його території, до складу НПП "Черемоський" входять заказники Чорний Діл (263.0 га) та Молочнобратацький карстовий масив (20.3 га). Відомі на Буковині заказники Джерело (136.0 га), Еталонні насадження Бука (39.0 га), Цецино (480.0 га) розташовані на території регіонального ландшафтного парку (РЛП) "Чернівецький", а заказники Лунківський (106.0 га) та Зубровиця (11 736.0 га) входять до складу РЛП "Черемоський".

Таблиця 1

Заказники у мережі природно-заповідних територій адміністративних районів Буковини (2016 р.)

Район	Кількість, шт		Площа, га		Площа району, га	% заповідності	% площ заказників від загальної площі ПЗФ району
	загальна ПЗТ(О)	заказників/ЗДЗ	загальна ПЗФ	заказників			
Вижницький	24	2	14716.056	3308	90300	16.30	22.5
Герцаївський	12	4	136	57.6	29 800	0.46	42.4
Глибоцький	26	1	279	149	68 600	0.41	53.4
Заставнівський	44	9/3	911	581.8	61 800	1.47	63.9
Кельменецький	9	4	2 154	2117.3	67 100	3.21	98.3
Кіцманський	34	8/2	828	665.9	60 800	1.36	80.4
Новоселицький	13	3/1	958	907.1	73 400	1.30	94.7
Путильський	36	4/2	16113.515	791.8	88400	18.23	4.9
Сокирянський	16	5	1 459	1435.4	66 800	2.18	98.4
Сторожинецький	52	9/2	40081.04	18290.8	116000	34.55	45.6
Хотинський	31	7	10 319	413.8	71 700	14.39	4.01
м. Чернівці	34	1	231	108	15 300	1.51	46.8
Всього:	331	57	101 232	28817.5	810 000	12.5	28.5

* ПЗТ(О) – природно-заповідні території та об'єкти; ЗДЗ – заказники загальнодержавного значення; ПЗФ – природно-заповідний фонд.

Особливо виділяється у порівнянні із природоохоронним індексом показник щільності Герцаївського району. Природоохоронний індекс тут один із найнижчих в області (0.003), що пояснюється дрібністю площ природно-заповідних територій, натомість рівень щільності цих об'єктів у районі досить значний (1.3 на 100 км²). Загалом же, природоохоронний індекс окремих адміністративних районів Буковини, визначений нами для заказників, є низьким. Це можна пояснити переважанням у мережі ПЗФ області об'єктів інших категорій, які визначають досить високий відсоток заповідності (12.5%) в межах області. Цей показник являє собою сукупну оцінку насиченості мережі заповідних територій будь-якої

місцевості відносно її площі, що дозволяє більш об'єктивно порівнювати структуру природоохоронної мережі різних територій. Найвищим є природоохоронний індекс у Сторожинецькому районі, де сконцентрована найбільша кількість заповідних об'єктів (у т.ч. і заказників). Ступінь їх планувальної організації є об'єктивним, що доводить наявність низького рівня розчленування території (0.17) та достатня (3 бали) ландшафтна репрезентативність. Незначний показник щільності заказників цього району (0.008) та низький рівень рівномірності їх розподілу (1 бал) компенсується наявністю у місцевій охоронній мережі інших об'єктів ПЗФ.

Таблиця 2

Репрезентативність мережі заказників Буковини

Район	Кількість заказників, шт.		Інсуляри-зованість, I	Природоохоронний індекс, P	Рівномірність розподілу по території, бал	Ландшафтна репрезентативність, бал	Показник щільності Т(О)ПЗФ, Н
	загальна	ЗДЗ					
Прут-Дністровське межиріччя							
Заставнівський	9	3	0.5	0.016	1	2	0.015
Новоселицький	3	1	0.18	0.02	1	1	0.004
Кельменецький	4	-	0.13	0.052	1	1	0.006
Кіцманський	5	1	0.37	0.018	1	2	0.013
Сокирянський	5	-	0.21	0.035	1	1	0.007
Хотинський	7	-	0.5	0.01	1	1	0.01
Буковинське Передкарпаття							
Герцаївський	4	-	1.0	0.003	1	1	0.013
Глибоцький	1	-	0.0	0.004	1	1	0.001
Кіцманський	3	1	0.37	0.018	1	2	0.013
Сторожинецький	7	1	0.17	0.26	1	3	0.008
м. Чернівці	1	-	0.0	0.01	1	1	0.007
Буковинські Карпати							
Вижницький	2	-	0.25	0.06	1	1	0.002
Путильський	4	2	0.29	0.015	1	2	0.005
Сторожинецький	2	1	0.17	0.26	1	3	0.008
По області:	57	10	0.3	0.06	1	1,4	0.007

* Т(О)ПЗФ – території та об'єкти природно-заповідного фонду; ЗДЗ – заказники загальнодержавного значення.

Визначений нами природоохоронний індекс категорії "заказників" в області є досить низьким (0.01–0.26). Ми вважаємо, що подальше облаштування природоохоронної мережі Буковини повинно базуватися саме на категорії новостворених заказників. Адже, як ми уже згадували вище, саме вони повинні стати каркасом екологічної мережі області в якості сполучних територій.

Ще одним критерієм, який дозволяє оцінити екологічну стабільність регіону є коефіцієнт інсуляризованості. Цей показник показує ступінь розчленування території. Його доцільно порівнювати з відсотком заповідності, який не завжди співвідносний із ним (табл. 1, 2). Для заказників Буковини коефіцієнт інсуляризованості є задовільним (0.3). Проте, окремі райони характеризуються низьким ступенем розчленування (Кельменецький – 0.13, Сторожинецький – 0.17, Новоселицький – 0.18), інші – достатнім (Кіцманський – 0.37, Заставнівський та Хотинський – по 0.5), у Герцаївському районі дуже висока інсуляризованість (1.0).

Аналіз мережі показав, що вона формувалася несистемно, без дотримання принципу репрезентативності як щодо окремих природних районів, так і регіону загалом. Мережа заказників Буковини складається переважно з територіально ізольованих заповідних об'єктів, що виконують функцію "пасивної" охорони біотичної різноманітності. В регіоні на сьогодні є ще багато природних об'єктів, які потребують заповідання, зокрема це: геологічні та геоморфологічні витвори природи – скелі, водоспади, печери, каньйони, а також насадження, що відзначаються багатством рослинного і тваринного світу. Заповідання цих цінних і унікальних територій та об'єктів дасть можливість розширити мережу ПЗФ Буковини до 171.8 тис. га, що становитиме 21.2% від загальної території області (Царик, Солодкий, 2008).

Висновки. Заказники Буковини складають третину всіх природоохоронних об'єктів краю (28.6%), а їх мережа динамічно розвивається. Тому вони разом із міс-

цевими національними природними парками можуть служити каркасом для оптимального функціонування регіональної екологічної мережі. Проте, сьогодні їх мережу характеризують низькі показники: природоохоронний індекс (0.06), ландшафтна репрезентативність (1.4), нерівномірний розподіл площ (1) та значна розчленованість (0.3). Через це сформована система заказників не забезпечує повною мірою виконання покладених на неї функцій оптимізації природних ресурсів в області. Це підтверджує актуальність реорганізації площ, просторової структури та режимів користування в категорії заказників Буковини. Використання комплексного ландшафтно-екологічного підходу до реорганізації заказників дозволить істотно покращити територіальну систему природоохоронних об'єктів в області.

Список використаних джерел

1. Андрієнко Т.Л. Система категорій природно-заповідного фонду України та питання її оптимізації / Т.Л. Андрієнко, В.А. Онищенко, М.Л. Клестов, О.І. Прядко, Р.Я. Арап (під ред. д.б.н. проф. Т.Л. Андрієнко). – Київ: Фітосоціоцентр, 2001. – 60 с.
2. Бродський Є. Законодавча та правова база функціонування, збереження та розвитку природно-заповідного фонду України / Є. Бродський // Рідна природа. – 2008. – Спецвипуск. – С. 19–20.
3. Буковина – край заповідний / В.К. Сівак, В.Д. Солодкий, В.І. Королук, М.В. Білоконь – Чернівці: Зелена Буковина, 2004. – 112 с.
4. Грищенко Ю.М. Природно-заповідні території та об'єкти лісового фонду (організація, охорона, управління) // Ю.М. Грищенко, А.Ю. Якимчук – Рівне: Волинські береги, 2007. – 144 с.
5. Експрес-оцінка стану територій природно-заповідного фонду України та визначення пріоритетів щодо управління ними / Б.Г. Проць, І.Б. Іваненко, Т.С. Ямелинець, Е. Станчу – Львів: Гриф Фонд, 2010. – 92 с.
6. Закон України "Про природно-заповідний фонд України" від 16.06.1992 № 2456-ХІІ, остання редакція від 23.10.2010 на підставі 2856, чинний // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – С. 1130–1156.
7. Царик Й. Програма розвитку заповідної справи Чернівецької області / Й. Царик, В. Солодкий // Вісник Львів. ун-ту. Серія біологічна. – 2008. Вип. 48. – С. 83–88.
8. Про стан та перспективи розвитку ПЗФ Буковини. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.eco-bukovina.com.ua/activity/>

Стаття надійшла до редакції 05.06.16

Решетюк О. В.

Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича, г. Черновцы

ТИПОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЗАКАЗНИКОВ БУКОВИНЫ

Выполнена оценка репрезентативности заказников в сети охранных объектов Черновицкой области. Проведен типологический анализ существующей системы заказников Буковины. Проанализирована равномерность распределения заказников в границах административных и физико-географических районов области. Для установления экологической стабильности региона определены коэффициенты инсуляризации отдельных районов. Установлен достаточно низкий природоохранный индекс категории "заказников" в области (0.01–0.26). Предложено расширить сеть заказников за счет ценных автохтонных ландшафтов. Это даст возможность расширить сеть ПЗФ Буковины до 171.8 тис. га (21.2% территории области).

Ключевые слова: заказник, репрезентативность, инсуляризация, природоохранный индекс, биоразнообразие.

Reshetjuk O. V.

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi

TYPOLICAL ANALYSIS OF BUKOVINA'S WILDLIFE PRESERVES

There has been executed valuing of wildlife preserves representation in Chernowitsky-region's net with the safe objects. The typological analysis of existing Bukovina's wildlife preserves system has been done. The wildlife preserves even assignment at administrate and physic-geographic districts of region has been analyzed. Coefficients of separate districts' insularities have been determined for region ecological stability ascertain. Rather low nature-safe index of wildlife preserve's category at region has been fixed (0.01–0.26). The author offers increase wildlife preserves' net with valuable rare landscapes. These would give resources for Bukovina's nature-save net to widen as much as 171.8 th.ha (21.2% of region's territory).

Key words: reserve, representativeness, insularities, environmental index, biodiversity.